

leterhelőknél egyidőben kell beosztani. Vontatásnál, vagy terhelésnél beállott bármilyen időzavart lehető leghamarabb ki kell küszöbölni, a legnagyobb erőfeszítéseket is meg kell tenni a munkautem helyreállítására. Az ütemes munka kitűnő alapja az összehasonlításoknak, munkaversenyeknek, az elérhető jó teljesítmények pedig a bérezésben is éreztetik hatásukat.

Decrett József (1774—1841) élete és munkássága

NYÉKES ISTVÁN

A magyar erdőgazdaságnak komoly, évszázados múltja van. Haladó hagyományaink megbecsülése jegyében érdemes ennek a múltnak kimagasló egyéniségéről, Decrett József, egykori kamarai erdőmesterről megemlékezni.

Ahhoz, hogy Decrett, munkásságának jelentőségét a hazai erdészet terén kellőképpen felmérhessük, nagyjából ismernünk kell a korabeli viszonyokat és benne az erdészet helyzetét.

A XVIII. század második felében Mária Terézia és II. József uralkodása idején, a felvilágosult abszolútizmus korában, a bécsi udvar gazdasági szakértői a kor fiziokrata és merkantilista törekvéseinek megfelelően igyekeznek az erdő- és mezőgazdaságot, ipart fejleszteni, hogy ezáltal nagyobb jövedelmet biztosítsanak a kincstárnak. Rádöbbennek többek közt arra, hogy az erdőgazdaság terén mennyire elmaradt állapotok találhatók. A nyugati országokban már egyre inkább rendszeres erdőgazdálkodás folyik. Ezzel szemben Magyarországon az erdők elhanyagoltak, rendszertelen fahasználatok, jogtalan foglalások, esztelen legeltetés gyakori erdőtüzek jellemzik az erdők siralmas állapotát. Valóságos rablógazdálkodás folyik az erdőkben. Mária Terézia 1769-ben terjedelmes rendeletet ad ki „a fáknak és erdőknek neveléséről és megtartásáról”. Ebben felhívja az ország figyelmét az erdőfenntartás jelentőségére, tanácsokat és utasításokat ad az okszerű erdőhasználatra, felújításra és az erdőgondozásra. Megállapítja a rendelet, hogy: „*mely nagy és hasznos legyen az, ha az erdők mindenkori jó és virágzó állapotban tartatnak; káros ellenben és föltétlenül ártalmas, ha minden különbség nélkül vágattatván, elpusztulnak*”.

II. József a „kalapos király” is igyekszik rendeleti úton az erdőtelepítést előgítani és a szakszerű erdőgazdálkodást meghonosítani. Ezek a törekvések azonban az akkori politikai és gazdasági viszonyok miatt nem valósulnak meg országos méretekben, bár komoly eredmények jelzik, hogy az erdőgazdaság terén a fejlődés megindult. 1780 körül kezdetét veszi a kincstári uradalmak felmérése, az erdőállományok becslése és feltérképezése. Az 1770-ben Selmecebányán létesülő bányászati akadémián 1807-ben erdészeti tanszéket szerveznek és ugyanebben az évben négy országos fő-erdőfelügyelői állás létesítésével próbálják az erdők fenntartásának szakszerűségét államgazdasági érdekből előmozdítani.

A napoleoni háborúk idején, majd a tagosítások alkalmával különösen jelentősök az erdőpusztítások. A kiadott rendeletek ellenére az erdészet helyzete nem javul a kívánatos mértékben. Ez a helyzet az egész országban, de különösen a besztercebányai erdőgazdasági uradalom területén és annak felső részén az úgynevezett brez-nóbányai kerületben is, ahol Decrett József működését kifejti. A besztercebányai kamarai uradalom területén a bányászat és a kohók üzeme visszafejlődik és ez kihát a bányászatot szolgáló erdőgazdaságra is. Hiányos az erdészeti szolgálat. A fahasználat rendszertelen, nagy a fapazarlás. Az úsztatók és a kohók közelében letarolják az erdőket, másut viszont a nehezebben megközelíthető helyen a vágásra érett állományokat magukra hagyják. A vágásokat elhanyagolják, magfákat alig hagynak. A túlhajtott legeltetés az erdők természetes felújulását gátolja. Sok helyen kopárosodó vágások, a pásztorok tüzétől elpusztított hegyoldalak tanúskodnak az okszerűtlen, helytelen erdőgazdálkodásról. Ez a képe a 150.000 holdas besztercebányai kamarai uradalomnak a XVIII. század végén és a XIX. század elején.

Decrett József a besztercebányai kamarai uradalom Dobrócs nevű (Zólyom m.) kincstári erdőmunkás telepén született 1774. július 12-én. Itt élt erdőmunkásként apja: Decrett János. Az egész család évszázadokon át a Felső-Garam völgyében nemzedékről-nemzedékre erdőmunkával foglalkozott. Fát termeltek, úsztatóberendezéseket létesítettek és fát úsztattak a besztercebányai és zólyomlipcsei gerebek részére a XVI. század második fele óta a Salzkammergutból idetelepített erdőmunkások

közt a Decrettek is. Decrett József apja, János, jóra való, ügyes erdőmunkás volt, erdőfelvigyázó, majd gerebőr, s elsőszülött fiát hatéves korában Breznóbányára adja iskolába. A kis József a négy elemén kívül a négyosztályú algimnáziumot is elvégzi. Eszes, tehetséges fiú. 13 éves korában, 1787-ben már Besztercebányán az erdőhivatalnál díjtalan alkalmazott két hónapig. A selmecbányai főbányagrófi hivatal 1787. dec. 12-én kelt rendeletével állandó kincstári alkalmazásba juttatja a minden jóra fogékony és szorgalmas gyereket. Két esztendeig Zólyom megyében működik, mint díjas kezelő (besoldeter Manipulant) a kincstári uradalmak földmérési munkálatainál (Josephinisches Grundaussmappirung-Geschäft). Bőséges tapasztalatokat szerez a földmérés és területszámítás terén. A földmérési munkák befejezése után Lehner Ferenc besztercebányai erdőmester az ifjú Decrettet Dobrócsra rendeli, s a tűzifaosztatásnál, tűzifa felvételnél, mint felvigyázó segédkezik atyja mellett. 1790 októberében a kamarai intézőség (Kammerverwaltung) Bőczára helyezi. Liptó megyébe a súlyos beteg segéderdőőr helyére. Napi 15 krajcár bér mellett itt teljesít szolgálatot 1791. februárjáig. Nem elég a fárasztó szolgálat baja, hanem a 16 éves gyermekifjú nyakába új gondok szakadnak. Váratlanul meghal édesapja és három kisebb testvérének eltartási gondja is ránehezedik. De az ifjú komolyan veszi vállalt kötelezettségeit mind napi munkájában, mind árva testvérei felneveltetése terén. Sikeresen megküzd minden nehézséggel és a távolból is eredményesen gyámkodik testvérei felett. Felneveli őket — mint ez a későbbi iratokból kitűnik — sőt úgy osztja meg köztük a szülei után maradt kis vagyont, hogy mindegyik testvér meglegedett a neki jutó résszel.

Bőczán mindössze négy hónapig dolgozik. 1791. márciusában a selmecbányai főbányagrófi hivatal a Gömör megyei Tiszolcra helyezi segéderdőőrnek 15 krajcár napibérrel. Sokat dolgozik, mert tiszolci két éves munkássága idején az erdőközi tűzifa fölveteléhez és tűzifaosztatási felügyelethez is kirendelik, sőt még Dvorszky nevű társának szolgálatát is el kell látnia heti 45 krajcár külön bérért.

Ugyancsak segéderdőőri minőségben kerül Breznóbányára az erdőbírói hivatalba 1793-ban. Nyolc évet szolgál Molkersdorfer erdőbíró mellett. Az erdőgazdasági számadások és az irodai munkák mellett gyakran kap külső megbízásokat, s ezeknek pontosan eleget tesz. Kevés szabad idejében gyakran meglátogatja testvéreit, sokat olvas, képezi az erdészeti ismeretekben magát. Meghozatja *Burgsdorf* nagy erdészeti művét és szorgalmasan tanulmányozza. 1798-ban, 24 éves korában erdőőr és 1800. júliusában Besztercebányára alerdésszé nevezik ki feljebbvalói, akik figyelemmel kísérik a jóra való ifjú munkásságát, fejlődését.

Besztercebányán töltött négy éve során Decrett József képességei egyre jobban kibontakoznak. Tovább tanul. Minden rábízott feladatot pontosan elvégez, sőt ambíciója kielégítésére főerdésze összes erdőgazdasági számításait, irodai munkáit is el látja. Még a szomszédos kerület eszményi képét is elkészíti.

28 éves korában megnősül. Felesége: Haberl Teréz az erdőközi (mihálytelki) kohógondnok nevelt lánya. 1807-ben, mint erdészt Erdőközre rendelik ki, s az erdőgazdasági munkálatokon felül fűrészüzem és tisztalak építésével bízzák meg. Az építkezések befejezése után, 1805. október 9-én a selmecbányai főbányagrófi hivatal — ideiglenes főerdészi minőségben — Besztercebányára helyezi át.

A napoleoni hadjárat idején Bécsből nagymennyiségű aranyat és ezüstöt szállítanak Besztercebányára a legnagyobb titokban és elrejtik. A kincs őrzését Decrett Józsefre bízzák; 100 emberrel látja el ezt a feladatot. 1807 nyarán végleges főerdésszé nevezik ki. Egyre jobban megbecsülik. Molkersdorfer breznóbányai erdőbíró halála után 1808. januárjában már a selmecbányai főbányagrófi hivatal végleges minőségben Decrettet nevezi ki *erdőbíróvá Breznóbányára. 34 éves korban ezt a tisztelet elérni a szegény erdőmunkás fiának valóban nagy elismerés.* Elismerése munkájának, képességeinek, férfias jellemének. És Decrett József erdőbírói működésének hat és fél éve alatt megmutatja, hogy mire képes.

Széleskörű munkásságot fejt ki az erdőgazdaság helyzetének megjavítása érdekében. Munkájára felfigyel Duschek Ferenc budai főerdőfelügyelő, amint többször beutazza a besztercebányai kamarai erdőhivatalhoz tartozó erdőket, és útvjáról szóló, 1813-ban elkészített jelentésében nagy elismeréssel nyilatkozik Decrett József tevékenységéről, az elhanyagolt erdőgazdaságok állapotának javítását célzó sokoldalú törekvéseiről.

Valószínűleg ez az előterjesztés is hozzájárult ahhoz, hogy a besztercebányai kamarai erdőmesteri állás megürülésével 1814. februárjában Decrettet nevezik ki *erdőmesterré* és a besztercebányai kamarai erdőhivatal főnökévé. *150.000 holdon felüli erdőgazdaság vezetője lesz.* Hatalmas feladatokkal kell megbirkóznia. Tervszerűtlen, szabálytalan az erdőhasználat. Az erdőgazdaságok ellátása és szolgálata javarészt elhanyagolt. Decrettre vár a rendcsinálás, az iránymutatás munkája.

Időt vett igénybe, amíg teljesen áttekinti a hatalmas uradalom összes ügyeit, de gyakorlata, éleselméjűsége, határozottsága és nem utolsósorban elméleti ismeretei képessé teszik a nagy feladatok megoldására. Rendbehozza a központi igazgatást és hozzálát nagyjelentőségű reformokhoz. Egészen 1837-ig tevékenykedik. Ekkor 50. szolgálati évének betöltésekor, 63 éves korában nyugdíjaztatását kéri, hogy pár éve beteg szervezetét kímélje, orvosolja saját rendszerű vízgygymódjával.

1839-ben négy hónapos tanulmányutat tesz az országban. Pozsony, Bécs, Orsova, Vajdahunyd, Arad, Temesvár, Makó, Esztergom nagy útjának állomásai. Úticélja: a kincstári erdőbirtokok megismerése és nagyszámú ismerőseinek, tisztársainak, barátainak meglátogatása. Ez a fárasztó utazás: búcsú a közszerepléstől. Ezután teljesen visszavonultan él Decrett Besztercebányán megtakarított pénzén vásárolt házában.

Nem tud tétlenségben élni. Könyvet ír a hidegvíz gyógyító hatásáról. Alig fejezi be az írást, megbetegszik és 1841. január 18-án pár hetes fekvés után tüdőgyulladásban meghal.

Decrett József egész életét az erdészetnek szentelte. Szorgalmas, acélos jelleme, kitartása, ügyszeretete és kezdeményezései ma is példaképül szolgálhatnak minden magyar erdész számára. A munkában, áldozatvállalásban nem ismert fáradtságot. Nagy elfoglaltsága mellett is állandóan tanult, olvasott. Tekintélyes állása ellenére sohasem szegyelte szegény rokonságát. Ahol tudta, segítette őket, még nyugdíjas korában is, midőn szűkösebb viszonyok közé került.

Ezt a munkát Decrett József szívós következetességgel és vasakarattal, lelkesedéssel végezte el, attól kezdve, hogy breznóbányai erdőbíróvá nevezték ki. Gyakorlati ismereteit az elméleti tudással együtt mindig szerencsésen alkalmazta. Napi munkáin túlmenően első feladata volt a felügyelete alatt álló birtokokon az *irtások és foglalások ügyének rendezése.* 38.000 hold erdőbirtokon készített vázlatos térképeket a foglalásokról. Sok kötet jegyzőkönyv tanúsítja ennek a munkának nagyságát.

Sok vitára, súrlódásra adott okot, hogy a munkástelepeken a bérpótléku szolgáltató kincstári mezőföldek használatát a jobbmódúak megváltották a szegényektől. Így azután a jobbmódúak egész csordákat hajtottak a legelőkre, míg a szegényeknek nem maradt legelőjük, tilos legeltetéssel, a vágásterületek tiprásával akadályozták az erdők természetes felújulását. Decrett *megszerkesztette a telepes erdőmunkások szolgálati szabályzatát*, és ebben részletesen foglalkozott a kincstári munkástelepek lakóinak földhasználati, jószágartási és egyéb járandóságaival. *Feltérképezte a kincstári mezőgazdasági földeket és igazságosan, a szolgálati idő arányában megszabott kulcs szerint osztotta fel az erdőmunkás telepek lakói közt.* (Jellemző munkájának alaposságára, hogy még az 1910-es években is ezeknek a szabályoknak alapján kapták illetményföldjeiket a kincstári telepesmunkások a besztercebányai erdőgazdaságokban). Ezzel nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a jogtalan legeltetés, bosszúból történt erdőfelgyújtás, hegyoldalak lekopárosodása (az égetések, legeltetés következtében) megszűnt, vagy legalább is lényegesen csökkent működési területén.

1807-ben királyi bizottság járta be az uradalom erdőit és igen elhanyagolt állapotokat talált. Valószínűleg ennek a bizottságnak a javaslatára az udvari kamara el-

rendeli, hogy a besztercebányai uradalom foglalkozzék a mesterséges erdőtelepítésekkel. Erre a célra pénzt is folyósítanak. 1809-ben a brenznóbányai kerületben Decrett és társai, a besztercebányai kerületben pedig Zapotil és Mastalircz erdészek lúcfenyő és kevés vörösfenyő mag vetésével tesznek próbát. Az első kísérletek eredményéről feljegyzések nem maradtak. 1812-ben bőséges magtermés volt. Decrett 2.400 mérő lúcfenyőtobozt gyűjtet és Burgsdorf munkája nyomán *felállítja az első magpergetőt* 1812 telén. Nagy gonddal és körültekintéssel, a napmeleg segítségével kb. 250 mérő száraznyatlan lúcfenyőmagot termel és megkezdí minden felső támogatás nélkül a kopárfásítást és az erdők rekonstrukcióját. Ez az első, okmányokkal igazolható kopárfásítás a magyar erdészeti történetében. 1813-ban csemetekerteket létesített és lúcfenyő-, jegenyefenyő-, juhar-, kőris-, hárs- és bükkcsemetéket nevelt nagy tömegben.

Decrett József igazi erdész volt. Ismerte az erdőt, közelállt a munkásokhoz, tudta, hogy mire van szükségük ahhoz, hogy jó munkát végezzenek. Mindig a helyszínen intézkedett, oktatta, nevelte, lelkesítette alárendeltjeit. Szabályrendeleteivel harcolt a túlkapások ellen és pontosan megszabta az erdőgazdálkodás rendjét, a fatermelő- és szénégető eljárások módjait. Állandóan ültetett. 1825-ben Stájerországból erdőmunkásokat hozatott, hogy a fejszével végrehajtott régi fadöntés helyett megtanítsa erdőmunkásait a gyorsabb eljárásra: a fűrészszel való fadöntésre. Nagy szó volt ez akkoriban és bizony nehezen ment az új fadöntési mód elterjesztése. Azonban, amit Decrett kitűzött maga elé, következetesen keresztül vitte és az új eljárást néhány éven belül általánosan elterjesztette. Szabályzatait egyszerűen, gyakorlati módon fogalmazta meg, hogy azt mindenki megérthesse és felhasználhassa. Figyelme mindenre kiterjedt. Fatermelési előirányzatra, fajelölésre, erdőbecslésre, a termelt anyag felvételére éppenúgy részletes utasításokat adott, mint a fahasználatok időpontjára, a maggyűjtésre, csemeteültetésre, vagy a felújított területek védelmezésére (legeltetési tilalom, jelzőtáblák). Rendszeres erdőművelési költség számlákat vezettek alárendeltjei. Az erdőművelési költség előirányzat összeállításánál alapulként hangoztatta Decrett: „mesterségesen csak ott újítsuk fel az erdőt, ahol a természet megtagadja a szolgálatot, mert eljárásunk egyébként indokolatlan költségfecsérlés”. Rendelkezései mind a természetes erdőfelújítást szolgálták. Decrett már a múlt század elején *elegyes faállományok létesítésére törekedett*. A juharon és a hárson kívül a fenyők közé bükköt elegyített a telepítéseknek.

Se szeri, se száma azoknak az intézkedéseknek, amelyeket az erdészeti fejlődése érdekében munkaterületén megvalósított. A természetes erdőfelújítás propagálása mellett Decrett egyik legnagyobb érdeme a kopárfásítás megvalósítása hazánkban. Működése során a besztercebányai kamarai uradalomban 7—8.000 kh-ra becsülhető az a terület, amit mesterségesen betelepítettek. Az akkori körülményeket (hitel hiánya, robotmunka, szakértelem hiánya, stb.) és eszközöket figyelembe véve óriási teljesítmény volt ez. Teljes odaadás, vas akarat és az erdő szenvedélyes szeretete kellett ahhoz, amit Decrett József tett a magyar erdészeti érdekében, követésre méltó példát mutatva a nehézségek leküzdésében, az új eljárások alkalmazásában az utókor erdészeinek. Élete és munkássága lelkesítse erdészeinket még jobb munkára és nagyobb teljesítmények elérésére.

IRODALOM:

Kaán Károly: Decrett József élete és erdőgazdasági tevékenysége. Bp., OEE 1912.

Több hónapig tartó — havonta jutalmazott — pályázat ügyviteli egyszerűsítésekre. A Többtermelés szerkesztősége pályázatot hirdet ügyviteli egyszerűsítésekre. A pályázat elsősorban az ipari termelés vezetésének, számvitelének, tervezésének, szervezésének ügyviteli egyszerűsítést kívánja elősegíteni. A pályázatot havonta értékelik és jutalmazzák. Az első díj minden hónapban 1500 Ft, a második díj 500 Ft, a harmadik díj 200 Ft, ezen kívül értékes könyvjutalmakat osztunk szét. A részletes feltételeket a Többtermelés januári száma közli.

Helyreigazítás. dr. Magyar Pál: „Az akáckérdéshez” című, a lap 1955. évi 1. számában megjelent cikkében szedési hibába történt. A lap 20. oldalának harmadik sorában, zárójelben „egygyede” helyett helyesen *egygyolcada* értendő. — Ugyancsak az 1955. évi 1. számában Fekete Zoltán „Hozzászólás az akáckérdéshez” cikkben a 16. oldalon felülről a 8. sor kiesett. A szöveg pótlásával a mondat összefüggésében a következőképpen hangzik: Azt is láthatjuk az összehasonlításból, hogy az abszolút fatermés dolgában sem érjük el itt, ... stb.